Святыні, што нас аб'ядноўваюць

БІЯГРАФІЯ З КАРЦІНКАМІ

Матэрыял для кнігі, што вырасла з некалькіх папярэдніх брашур, давялося збіраць з 2015-га да канца 2017 года літаральна па драбінках — у архівах, у багаслоўскіх трактатах папярэднікаў, ва ўспамінах відавочцаў тых ці іншых падзей. А таксама ва ўласнай памяці, бо ігумення Гаўрыіла сама вырасла ў Жыровіцах. І, як яна жартуе, у 1963 годзе нават стала самай юнай навучэнкай духоўнай семінарыі — прыблізна ў чатыры гады слухала лекцыю аднаго з выкладчыкаў, седзячы пад партай, а ў 12-гадовым узросце, у час, калі манастыр зачынілі «на каранцін», умудрылася зладзіць падкоп пад агароджай, каб ахвотныя маглі трапіць на богаслужэнні.

Хапае ў кнізе і іншых цікавых, малавядомых ці зусім невядомых шырокай публіцы фактаў і сведчанняў — не толькі пра вяртанне цудадзейнага абраза з Масквы ў Жыровіцы ў слоіку з варэннем, але і пра тое, што ніводны з 22 снарадаў, выпушчаных падчас баёў за Жыровіцы па званіцы Крыжаўздвіжанскага храма, не прычыніў шкоды манастырскім будынкам, а пасля вызвалення мястэчка чырвонаармейцы наведалі малебен і атрымалі адмысловае блаславенне «біць далей супастата»; як у 1970-я напярэдадні закрыцця духоўная семінарыя суседнічала з сельгастэхнікумам, а ў брацкім корпусе размясцілі неўралагічную бальніцу... «Мая кніга — не для філосафаў і багасловаў, не для тых, хто прагне палемікі, навуковых дыскусій, яна для нас, простых людзей, і я хацела ўкласці ў яе частку сваёй любові да абіцелі, частку сэрца і ўдзячнасці да тых, з кім побач я жыла шмат гадоў», — падкрэслівае ігумення Гаўрыіла.

З фотаілюстрацыямі дапамог фатограф БелТА Леанід Шчаглоў, які прапанаваў шмат здымкаў з уласнага фотаархіва, для таго каб выбраць найлепшыя манастырскія віды.

Кніга, якая летась атрымала блаславенне свайго першага чытача — Мітрапаліта Філарэта, выйшла ў свет у 2019 годзе. Неўзабаве тэкст выдання ў электронным фармаце будзе размешчаны на сайце Жыровіцкага манастыра і партале Беларускай Праваслаўнай царквы. У друкаваным жа выглядзе кніга існуе ў трох варыянтах: у мяккім пераплёце (гэты варыянт ужо можна набыць ва ўсіх іконных лаўках Жыровіцкага манастыра), у цвёрдым — для бібліятэк і навучальных устаноў, і так званы VIP-варыянт у скураным пераплёце — для памятных падарункаў. Адзін з іх, напрыклад, будзе ўручаны Патрыярху Маскоўскаму Кірылу, які наведае юбілейныя ўрачыстасці непасрэдна ў Жыровіцах, другі абавязкова падораць Прэзідэнту Беларусі Аляксандру Лукашэнку — тым больш выданне ўключае рэдкія

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

здымкі 1996 года, калі кіраўнік дзяржавы ўпершыню наведаў абіцель разам з Мітрапалітам Філарэтам і пакінуў запіс у кнізе ганаровых наведвальнікаў.

НАМОЛЕНАЕ МЕСЦА

Наконт часу заснавання Свята-Успенскага манастыра ў грамадстве ішлі, дый сёння яшчэ ўздымаюцца спрэчкі, бо дакладная дата не зафіксавана ў пісьмовых крыніцах. Але гэта цалкам зразумела, тлумачыць прафесар кафедры царкоўнай гісторыі Мінскай духоўнай акадэміі Валянціна Цяплова: «Прасачыць гісторыю ўзнікнення манастыра і дакладна вызначыць дату можна з вялікай цяжкасцю, бо вялікая кніжная і дакументальная спадчына, якая захоўвалася ў беларускіх праваслаўных манастырах, калі тыя «перайшлі на унію», трапіла ў чужыя рукі і многія летапісы былі наўпрост знішчаны. Але са знойдзеных справаводчых дакументаў зразумела, што ў XVI стагоддзі манастыр ужо існаваў, і на іх падставе мы вызначылі найбольш імавернай датай яго заснавання 1520 год».

Цяпер у манастыры, расказвае архіепіскап Мінскі і Слонімскі Гурый, рэктар мінскай духоўнай семінарыі і намеснік Жыровіцкага манастыра, пражывае каля 40 насельнікаў-братоў і каля 30 кандыдатаў у манахі; у семінарыі больш за 120 чалавек вучыцца на пастырскім аддзяленні і аддзяленні мастацтваў, а з улікам завочнікаў колькасць студэнтаў духоўнай школы перавышае 400 чалавек. І ўсе яны з радасным хваляваннем рыхтуюцца прыняць шматлікіх паломнікаў і гасцей на святочных мерапрыемствах, кульмінацыя якіх адбудзецца 20 мая — менавіта ў гэты дзень ушаноўваецца ікона Жыровіцкай Божай Маці, якая аб'ядноўвае прадстаўнікоў розных канфесій, бо прызнаная цудадзейнай і праваслаўнымі, і каталікамі.

Але да мая яшчэ шмат часу, і ў Жыровіцах поўным ходам працягваюцца падрыхтоўчыя работы. Падтрымка з боку мясцовых і рэспубліканскіх улад відавочная, адзначаюць насельнікі Жыровіцкага манастыра: «Мы бачым, як аднаўляецца будынак брацкага корпуса, якія маштабныя работы праходзяць на тэрыторыі аграгарадка, — наогул такога хараства, як мы бачым цяпер, абіцель за часы свайго існавання яшчэ не перажывала...»

Паралельна з рэстаўрацыяй у Жыровіцах працягваюць прымаць паломнікаў і турыстаў, расказваюць экскурсантам пра гісторыю заснавання манастыра падскарбіем пры двары Вялікага Княства Літоўскага Аляксандрам Солтанам, пра ўнікальную архітэктуру ўсіх сямі цэркваў, якія ўваходзяць у манастырскі комплекс, запрашаюць пакаштаваць чыстай і, як лічыцца, гаючай вады з мясцовых святых крыніц, дэманструюць каштоўнасці царкоўна-археалагічнага музея і паказваюць заалагічны «Эдэмскі сад» на тэрыторыі так званых Старых Жыровіц, дзе да 1942 года знаходзілася родавая сядзіба Солтанаў — яе знішчылі падчас Вялікай Айчыннай вайны, каб выкурыць ворага, ды так і не аднавілі. З 2010-га гэтую тэрыторыю займае манастырскі падворак. Цяпер тут зноў пладаносіць расчышчаны манахамі і месцічамі яблыневы сад, пакрысе зарыбляюцца сажалкі. А яшчэ мірна суіснуюць побач звяры — мядзведзь, ваўкі, яноты, лісы, коні, козы, алені, нутрыі, шматлікія птушкі і нават экзатычныя сурыкаты — і людзі. У прыватнасці, частыя госці тут — дзеці з сацыяльнага прытулку ў Слоніме і дарослыя, якія праходзяць рэабілітацыю ад залежнасці ў цэнтры «Анастазіс».

КУЛЬТУРНЫ ПЛАСТ

Цягам 2020 года ўбачаць свет яшчэ тры кнігі, якія рыхтуе выдавецтва «Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі», аб'яднаныя праваслаўнай тэматыкай. «Яны не толькі датычацца сферы рэлігіі, але і ўздымаюць вельмі моцны культурны, філасофскі пласт, закранаючы такія паняцці, як дабро і зло, свабода, справядлівасць, шчасце, каштоўнасць чалавечага жыцця, — кажа кіраўнік выдавецтва Вольга Ваніна. — Гэта рэфлексія ў сучаснасці, развагі аб тым, як мы жывём, што робім, і разам з тым погляд у будучыню: што будзе заўтра».

Адна з кніг выйдзе прыкладна ў красавіку-маі бягучага года і расказвае акурат пра Жыровіцкі манастыр. Гэта навукова-даведачная энцыклапедыя «Жыровічы» тыражом 1000 асобнікаў, над якой працуюць сумесна прадстаўнікі Беларускай праваслаўнай царквы, Мінскай духоўнай семінарыі і духоўнай акадэміі, а таксама шэраг свецкіх спецыялістаў: гісторыкаў, даследчыкаў, рэдактараў. Выданне ўключае каля 200 багата ілюстраваных артыкулаў, якія апавядуць не толькі пра гісторыю ўласна манастыра і цудадзейнай іконы, але і пра вядомых ураджэнцаў Жыровіц, і пра творчых людзей, якія прысвяцілі свае творы гэтым мясцінам. У працэсе падрыхтоўкі энцыклапедыі, расказваюць супрацоўнікі выдавецтва, было зроблена цікавае адкрыццё: аказваецца, у канцы XVI стагоддзя існавала так званая «Жыровіцкая энцыклапедыя» — на думку некаторых даследчыкаў, наогул першае энцыклапедычнае выданне на тэрыторыі Беларусі, якое ўяўляла сабой збор артыкулаў пра гісторыю, сучасны стан дзяржавы, славутых дзеячаў і г. д.

Другая кніга — альбом «Храм-помнік зямлі Белай Русі», які ўтрымлівае амаль паўтысячы ілюстрацый, — убачыць свет да 75-годдзя Перамогі і ўсебакова раскажа пра храм у імя Усіх Святых у Мінску: як амаль дваццаць гадоў таму пры яго будаўніцтве спалучыліся гістарычная спадчына і сучасныя тэхналогіі, як аздабляліся крыпта і прыдзелы, з якіх частак комплекс складаецца сёння і якія задачы выконвае. Працягне серыю навукова-папулярнае выданне «І Маці Божай памалюся» Міхася Карпечанкі, прысвечанае вядомай з 1623 года Бялыніцкай іконе Божай маці (на жаль, падчас Вялікай Айчыннай вайны цудадзейны абраз знік, і дагэтуль яго месцазнаходжанне не ўстаноўлена, копіі ж, датаваныя сярэдзінай XVII стагоддзя, захоўваюцца ў музеі старабеларускай культуры НАН Беларусі і ў некаторых храмах Беларусі і Літвы) і гісторыі саміх Бялыніч — ад невялікага мястэчка да горада раённага падпарадкавання.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.
Фота Ганны ЗАНКАВІЧ.

Жыровіцы — Мінск.

Наш фармат

КАРЦІНКІ З ВЫСТАЎКІ

Пятніца на 27-й Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашы выдалася насычаная. На нацыянальным стэндзе прайшлі прэзентацыі кніг «Традыцыі суверэннай Беларусі», «Багуслаў Радзівіл. Генерал караля», «Смак беларускай кухні», серыі «Мір вачыма этнолага» і іншых, тут прадставілі інфармацыйна-ілюстрацыйны праект «Лясная песня», а таксама зборнік паэзіі і прозы сучасных беларускіх аўтараў «Мая Радзіма» і фотапраект Вячаслава Цыдзіка «Бачу Беларусь такой». Старт маштабнага праекта «Вайна і мір», прымеркаванага да 75-годдзя Вялікай Перамогі, анансаваў вядомы гісторык, калекцыянер Уладзімір Ліхадзедаў.

Нон-стопам ішлі прэзентацыі, квэсты і гульні на дзіцячай пляцоўцы, дзе бацькі і дзеці за дзень маглі пазнаёміцца з аўтарамі добрага дзясятка кніг. На расійскім стэндзе чыталі вершы маладых паэтаў, праводзілі адкрыты турнір па настольнай гульні «Кнігаполія Аквілегіі», гаварылі пра перспектывы супрацоўніцтва Расіі і Беларусі ў галіне распаўсюджвання друкаваных СМІ і прадстаўлялі сумесныя выдавецкія праекты, прэзентавалі кніжныя навінкі ад беларускіх пісьменнікаў Ганны Севярынец, Андрэя Жвалеўскага і Яўгеніі Пастэрнак, а беларускія аўтары платформы «ЛітРэс:

Самвыдат» абмяркоўвалі тэму публікацыі кніг без выдаўцоў. Цэнтральны экспанент сёлетняй выстаўкі ЗША ладзіў інтэрактыўныя праекты для моладзі, прапаноўваў цікавыя турыстычныя маршруты і расказваў гісторыю амерыканскага плаката XX стагоддзя. У кнігарні «Дружба» прайшлі сустрэчы з украінскімі пісьменнікамі і прэзентавалі паэтычную анталогію сучаснай азербайджанскай літаратуры, якая

ўбачыла свет у Выдавецкім доме «Звязда». У Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры атрымалі ў падарунак унікальнае выданне рамана Васіля Быкава «Мёртвым не баліць», якое ў 1960-х апублікавала ўкраінская дыяспара ў Нью-Ёрку.

Увечары ж у Нацыянальным выставачным цэнтры «БелЭкспа» адбылася ўрачыстая цырымонія ўзнагароджання пераможцаў нацыянальнага конкурсу «Мастацтва кнігі». Больш падрабязна пра гэта «Звязда» раскажа ў наступным нумары. А сёння і заўтра гасцей і ўдзельнікаў ММКВК чакае яшчэ мноства цікавых падзей — сустрэч, прэзентацый, аўтограф-сесій і знаёмстваў з новымі кнігамі і іх аўтарамі.

Вікторыя ЗАХАРАВА.
Фота Ганны ЗАНКАВІЧ.